

FIȘA DISCIPLINEI

Filosofie medievală arabă și iudaică

Anul universitar 2026-2027

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
1.2. Facultatea	Istorie și Filosofie
1.3. Departamentul	Filosofie
1.4. Domeniul de studii	Filosofie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Filosofie/Filosofie
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Filosofie medievală arabă și iudaică			Codul disciplinei	HLR2509
2.2. Titularul activităților de curs	Lect. dr. Andrei Marinca				
2.3. Titularul activităților de seminar	Lect. dr. Andrei Marinca				
2.4. Anul de studiu	3	2.5. Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare	Examen
2.7. Regimul disciplinei	Opțional		2.8. Tipul disciplinei	Disciplină de specializare (DS)	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					20
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					10
Tutoriat (consiliere profesională)					6
Examinări					2
Alte activități					
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				58	
3.8. Total ore pe semestru				100	
3.9. Numărul de credite				4	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	

6.1. Competențele dobândite în urma absolvirii programului de studii (se preiau din planul de învățământ)¹

Competențe profesionale	
Codul competenței	Competență
CP1	Identificarea și aplicarea adecvată a fundamentelor teoretice și istorice ale filosofiei: presupozii, principii, valori, etici, modalități de gândire și practici.
CP2	Ordonarea și formularea de idei, teme și probleme filosofice generale și de ramură.
CP3	Identificarea prin gândire critică (analiză și evaluare logice) a punctelor tari și slabe ale unor soluții, concluzii sau abordări alternative de probleme.
Competențe transversale	
Codul competenței	Competență
CT2	Abordarea în mod realist și prin argumentare atât teoretică, cât și practică a unor situații-problemă cu grad mediu de dificultate în vederea soluționării lor eficiente.

6.2. Rezultatele învățării specifice programului de studii (se preiau din planul de învățământ)²

Rezultatele învățării vizate prin disciplină		
Codul competenței	Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)	Abilități academice specifice (Specific academic skills)
CP1	1. Studentul/absolventul stabilește conexiuni între teorii și perspective filosofice formulate în diverse epoci, curente și tradiții de gândire și compară argumente filosofice complexe.	1. Studentul/absolventul stabilește conexiuni între teorii și perspective filosofice formulate în diverse epoci, curente și tradiții de gândire și compară argumente filosofice complexe.
CP4	2. Aplicarea tehnicilor de muncă eficientă într-o echipă multidisciplinară pe diverse paliere ierarhice.	2. Studentul/absolventul analizează perspective teoretice diferite.
CP5	3. Autoevaluarea nevoii de formare profesională în scopul dezvoltării autonomiei personale, al inserției și adaptabilității la cerințele pieței muncii.	3. Studentul/absolventul folosește concepte filosofice cu un grad ridicat de dificultate, analizează sistematic idei și perspective teoretice care se situează dincolo de experiența empirică.

7. Rezultatele învățării specifice disciplinei

Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)
1. Familiarizarea cu conceptele și teoriile fundamentale ale tradiției arabe, cu vocabularul specific și cu modul în care ideile circulau între culturi.
2. Explorarea filosofiei arabe, de la rădăcinile peripatetice și neoplatonice până la reflecțiile originale din perioada clasică, prin intermediul autorilor precum al-Kindī, al-Fārābī, Avicenna și Averroes, dar și a unor autori mai puțin cunoscuți precum Suhrawardi sau ibn Khaldūn.
Abilități academice specifice (Specific academic skills)
1. Însușirea principalelor teorii filosofice elaborate de filosofi arabi și evrei care au influențat filosofia occidentală
2. Înțelegerea textelor și a modului de transmitere a ideilor dintr-o tradiție înspre alta
3. aprecierea caracterului intercultural al gândirii filosofice medievale

8. Conținuturi

¹ Se vor prelua din Planul de învățământ al programului de studii acele competențe profesionale și/sau transversale la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa disciplinei. Pentru fiecare competență se va prelua întregul enunț, inclusiv codul competenței, cu formularea care apare în planul de învățământ, fără modificări. Dacă nu se preia nici o competență din oricare din cele două categorii, se șterge linia din tabel aferentă acelei categorii.

² Se menționează rezultatele învățării specifice programului de studiu la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa. Enunțurile, preluate fără modificări din Planul de învățământ în funcție de tipul disciplinei (DF/DS/DC) se trec în dreptul competenței asociate.

8.1 Curs	Metode de predare - învățare	Observații³
1. Curs introductiv. Apariția islamului și cadrul istoric al nașterii gândirii arabe clasice. Cadrul neoplatonician al filosofiei prime la al-Kindī și receptarea filosofiei naturale peripatetice. Teologia islamică timpurie (Kalām). Muʿtazilismul.	prelegere, problematizare, dezbateri	
2. Profilul unui liber-cugetător medieval: Abū Bakr ar- Rāzī. Teorii cosmologice anti-aristotelice: mitul cosmogonic, compoziția atomistă a materiei, spațiu și timp absolute. Respingerea religiilor revelate și critica profeției.	prelegere, problematizare, dezbateri	
3. Al-Fārābī și proiectul platonico-aristotelic: știință aristotelică și societate platoniciană. Fizica aristotelică în mediul peripateticilor din Bagdad.	prelegere, problematizare, dezbateri	
4. Avicenna și ontologia neoplatoniciană. Continuarea proiectului farabian în ontologia avicenniană. Proiectul avicennian de reformare a fizicii aristotelice.	prelegere, problematizare, dezbateri	
5. Filosofia post-avicenniană. Reacții la gândirea avicenniană: critica filosofiei la al-Ġazālī. Sinteze între filosofie și kalām.	prelegere, problematizare, dezbateri	
6. Averroes, “revoluția almohadă” și critica aristotelismului avicennian.	prelegere, problematizare, dezbateri	
7. Filosofia arabă post-clasică: Iluminaționismul lui Suhrawardī. Filosofia istoriei la Ibn Ḥaldūn.	prelegere, problematizare, dezbateri	
8. Ce este filosofia iudaică? Definiții și problematizări. Periodizarea și principalele teme filosofice ale tradiției iudaice medievale. Istoriografia tradițională și direcții actuale de cercetare.	prelegere, problematizare, dezbateri	
9. Geneza filosofiei iudaice în lumea islamică: Saadia Gaon și ascensiunea raționalismului sub influența kalām-ului. Conceptul, sursele și limitele cunoașterii.	prelegere, problematizare, dezbateri	
10. Neoplatonism și iudaism: Solomon ibn Gabirol (Izvorul vieții). Critica filosofiei și apărarea iudaismului la Iuda Halevi (Kuzari).	prelegere, problematizare, dezbateri	
11. Aristotelism și iudaism: Moise Maimonide și programul filosofic al Călăuzei rătăciților. Sitrey Tora și hermeneutica maimonidiană.	prelegere, problematizare, dezbateri	
12. Controversa privitoare la Maimonide și studiul filosofiei. Tratatul celor opt capitole (Shemona peraḳim).	prelegere, problematizare, dezbateri	
13. Reacții post-maimonidiene (I). Gersonide și raționalismul radical.	prelegere, problematizare, dezbateri	
14. Reacții post-maimonidiene (II). Anti-aristotelism iudaic: Hasdai Crescas și	prelegere, problematizare, dezbateri	

³ De exemplu aspecte organizatorice, recomandări pentru studenți, aspecte specifice legate de curs/seminar cum ar fi invitarea unor practicieni în domeniu etc.

critica științei aristotelice.		
Bibliografie		
1. Dimitri Gutas, "The Study of Arabic Philosophy in the Twentieth Century. An Essay on the Historiography of Arabic Philosophy," în British Journal of Middle Eastern Studies 29 (2002), pp. 5-25. 2. Dimitri Gutas, Greek Thought, Arabic Culture: The Graeco-Arabic Translation Movement in Baghdad and Early 'abbāsid Society (2nd-4th/8th-10th Centuries), Routledge, London-New York, 1998. 3. Peter Adamson, Richard C. Taylor (eds.), The Cambridge Companion to Arabic Philosophy, Cambridge University Press, Cambridge, 2005. 4. Tim Winter (ed.), The Cambridge Companion to Classical Islamic Theology, Cambridge University Press, Cambridge, 2008. 5. Khaled El-Rouayheb, Sabine Schmidtke (eds.), The Oxford Handbook of Islamic Philosophy, Oxford University Press, Oxford, 2017. 6. Daniel H. Frank and Oliver Leaman, History of Jewish Philosophy, Routledge London and New York, 1997. 7. Colette Sirat, A History of Jewish Philosophy in the Middle Ages, Cambridge University Press, Cambridge, 1985. 8. Sara Klein-Braslavy, "Without any doubt". Gersonides on Method and Knowledge, tr. Lenn J. Schramm, Brill, Leiden, 2011. 9. Madeea Axinciuc, Profetul și oglinda fermecată. Despre imaginație și profeție în Călăuza rătăciților de Moise Maimonide, ediția a II-a, Polirom, Iași, 2017.		
8.2 Seminar / laborator		Observații
1. al-Kindī, Despre filosofia primă (Fī l-falsafati l-ūlā), studiu de text	discuție, problematizare, dezbateri	
2. Abū Bakr ar-Rāzī, Despre cele cinci realități eterne (fragmente traduse din limba arabă), studiu de text	discuție, problematizare, dezbateri	
3. al-Fārābī, Cetatea virtuoasă (al-Madīna al-fāḍila)	discuție, problematizare, dezbateri	
4. Avicenna, Cartea definițiilor (Kitāb al-ḥudūd), studiu de text	discuție, problematizare, dezbateri	
5. al-Ġazālī, Incoerența filosofilor (Tahāfut al-Falāsifa), studiu de text	discuție, problematizare, dezbateri	
6. Averroes, Incoerența incoerenței (Tahāfut at-tahāfut), studiu de text	discuție, problematizare, dezbateri	
7. Ibn Ḥaldūn, Prolegomenele (Al-Muqaddima), studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
8. Philon din Alexandria, Despre crearea lumii potrivit lui Moise, §§ 17-88, studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
9. Saadia Gaon, Sefer ha-emunot ve-hadeot (Cartea credințelor și a opiniilor), "Introducere", studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
10. Iuda Halevi, Sefer ha-Kuzari, I, 20, 25, 86, studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
11. Maimonide, Călăuza rătăciților (More nevukhim), "Introducere", studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
12. Maimonide, Tratatul celor opt capitole (Shemona peraḳim), studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
13. Gersonide, Războaiele Domnului (Sefer milḥamot ha-Shem), I, "Introducere", studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
14. Hasdai Crescas, Lumina Domnului (Or Adonai), studiu de text.	discuție, problematizare, dezbateri	
Bibliografie		
1. Al-Kindī, Despre filosofia primă, ediție bilingvă, editarea, traducerea originalului arab și note explicative de George Grigore, studiu introductiv de Laura Sitaru, Polirom, Iași, 2017. 2. Ibn Sīnā (Avicenna), Cartea definițiilor, ediție trilingvă, traducere din limba arabă, studiu și bibliografie de George Grigore, Polirom, Iași, 2012.		

3. Jon McGinnis, David C. Reisman, Classical Arabic Philosophy: An Anthology of Sources, Hackett Publishing Company, Indianapolis, 2007.
4. Philo of Alexandria, On the Creation of the Cosmos according to Moses, tr. D. Runia, Brill, Leiden, 2001.
5. Saadia Gaon, The Book of Beliefs and Opinions, tr. Samuel Rosenblatt, Yale University Press, New Haven, 1948.
6. Juda Hallévi, Le Livre du Kuzari, traduit de l'arabe avec un avant-propos et des notes par M. Ventura, Paris, Vrin, 1982.
7. Moses Maimonides, The Guide of the Perplexed, Vol. I, traducere, introducere și note de Shlomo Pines, studiu introductiv de Leo Strauss, The University of Chicago Press, Chicago, 1963.
8. Levi ben Gershom (Gersonides), The Wars of the Lord, vol. 1 (Book One: Immortality of the Soul), tr. și introd. de Seymour Feldman, The Jewish Publication Society of America, Philadelphia, 1984.
9. Hasdai Crescas, Light of the Lord (Or ha-Shem), tr. Roslyn Weiss, Oxford University Press, Oxford, 2018.
10. Daniel H. Frank, Oliver Leaman, Charles H. Manekin (eds.), The Jewish Philosophy Reader, Routledge, London-New York, 2000.
11. Ethical Writings of Maimonides, ed. Raymond L. Weiss, Charles E. Butterworth, Dover Publications, New York, 1983.

9. Evaluare

Tip activitate	9.1 Criterii de evaluare ⁴	9.2 Metode de evaluare ⁵	9.3 Pondere din nota finală
9.4 Curs	Însușirea unei înțelegeri de bază a teoriilor și conceptelor predate, precum și a unei viziuni de ansamblu asupra istoriei filosofiei medievale arabe și iudaice; aprofundarea filosofiei unui filosof evreu/arab.	Realizarea unei lucrări cuprinzând dezvoltarea unei teme de cercetare alese în timpul semestrului.	70%
9.5 Seminar/laborator	Participarea în cadrul activităților de seminar.		30%
9.6 Standard minim de promovare			
Elaborarea unei lucrări finale în care studentul trebuie să demonstreze cel puțin o înțelegere de bază a noțiunilor și teoriilor prezentate în cadrul cursului.			

10. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)⁶

		Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă
---	---	--

⁴ Criteriile de evaluare trebuie să reflecte direct rezultatele învățării vizate la nivel de program de studii, respectiv la nivel de disciplină. Mai concret, se evaluează achizițiile de învățare menționate în rezultatele anticipate ale învățării.

⁵ Se recomandă stabilirea atât a metodelor de evaluare finală, cât și a strategiei de evaluare pe parcurs.

⁶ Selectați o singură etichetă, cea care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivește cel mai bine disciplinei. Dacă disciplina tratează tema dezvoltării durabile la modul general (de ex. prin prezentarea/introducerea cadrului general al dezvoltării durabile etc.) atunci se poate alocă eticheta generală de Dezvoltare Durabilă. Dacă niciuna dintre etichete nu descrie disciplina, selectați ultima opțiune: „Nu se aplică nici o etichetă”.

1 FĂRA SĂRĂCIE 	2 FOAMETE „ZERO” 	3 SĂNĂTATE ȘI BUNĂSTARE 	4 EDUCATIE DE CALITATE 	5 EGALITATE DE GEN 	6 APĂ CURATĂ ȘI SANITATIE 	7 ENERGIE CURATĂ ȘI LA PREȚURI ACCESIBILE 	8 MUNCĂ DECENTĂ ȘI CREȘTERE ECONOMICĂ 	9 INDUSTRIE, INOVAȚIE ȘI INFRASTRUCTURĂ
								
10 INEGALITĂȚI REDUSE 	11 ORASE ȘI COMUNITĂȚI DURABLE 	12 CONSUM ȘI PRODUCȚIE RESPONSABILE 	13 ACȚIUNE CLIMATICĂ 	14 VIAȚĂ ACVATICĂ 	15 VIAȚĂ TERESTRĂ 	16 PACE, JUSTIȚIE ȘI INSTITUȚII EFICIENTE 	17 PARTENERIATE PENTRU REALIZAREA OBIECTIVELOR 	Nu se aplică nici o etichetă
								✓

Data completării:
08.05.2026

Semnătura titularului de curs
Lect. dr. Andrei Marinca

Semnătura titularului de seminar
Lect. dr. Andrei Marinca

Data avizării în departament:

...

Semnătura directorului de departament

.....